

# Из нашето минало.

## ХАНЪ КРУМЪ

Голѣмата българска държава имаше сега нужда отъ здрава уредба. Трѣбваша добри и честни управници и сѣдници.

На едно пиршество, което ханъ Крумъ даде на плененитѣ аварски голѣмци, които държеше въ Плиска, като залогъ за тѣхното сѣюзничество, ги запита:

— Голѣмо и силно бѣше вашето царство. А защо не можахте да го закрепите? Защо отслабнахте, та тѣй лесно се разпаднахте и станахте плячка на франкитѣ и на насъ българитѣ?

— За това имаше много причини, велики хане на българитѣ, — почна да обяснява единъ отъ аварскитѣ голѣмци. — За една държава не се иска само силна войска. Трѣбва и нѣщо друго: редъ, здрава уредба на страната, честни управници, справедливостъ. У насъ това не съществуваше. Взаимнитѣ клевети се умножиха и станаха причина да бѣдат погубени най-храбритѣ ни и най-благоразумнитѣ ни мъже. Злодейцитѣ и крадцитѣ станаха съдружници съ сѣдитѣ. Пиянството обхвана всички. Всички станаха търговци и се лѣжеха помежду си. Подкупничеството стана общо. . . . Ето, това бѣха червеитѣ, които разрушиха нашето силно царство, хане. Помисли сега и за твоята голѣма държава. Докато е време, изчисти тия червеи, ако сѣ не навѣдиди такива.

Ханъ Крумъ здраво се замисли върху тия думи на аварски голѣмецъ. Той искаше България да бѣде не само голѣма, но и здрава и силна съ добрата си уредба, съ вътрешния миръ и съ честнитѣ си управници, сѣдници и люде.

Дълго мисли ханътѣ и като се вгледа добре въ живота на своята държава, откри сѣшитѣ злини и реши да ги премахне съ строги закони.

И заповѣда да се напишатъ следнитѣ закони, за крадцитѣ, подкупничеството и безплатнитѣ. Въ законитѣ се казваше:

„Който клевети и обажда неправедно другитѣ, да се даде подъ сѣдъ и ако се докаже, че думитѣ му сѣ лѣжливи и клеветнически, да се убива.

Който краде, или се сдружава съ злодейци, или се опитва да подкупва чиновници и сѣдии, да се осѣжда и наказ-

ва съ пречупване свиркитѣ на нозетѣ подъ колѣното.

Който крие и дава храна на злосторника, да му се вземе имота.

Пиянитѣ да се наказватъ, а лозята да се изкоренятъ.

На бездѣлнитѣ просяци никой нищо да не дава. Беднитѣ по немощъ, неджгавитѣ, слѣпитѣ, хромитѣ, безржкитѣ и тѣлесно повреденитѣ да не просятъ, а общинитѣ и имотнитѣ сѣ длъжни да събиратъ храна и облѣкло за тѣхната издръжка.“

Съ тия строги закони ханъ Крумъ искаше да изкорени най-важитѣ неджзи срѣдъ народа си, за да има една силна и могъща държава.

Тия закони не правѣха разлика между българии и славяни, бедни и богати.

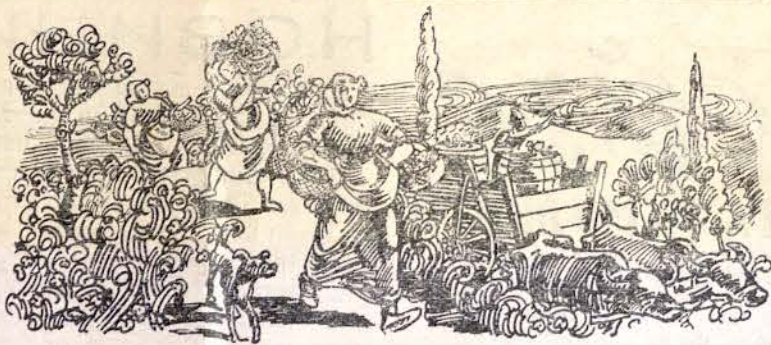
Ханъ Крумъ спечели много земи на западъ и на северъ, но очитѣ му бѣха обрнати сега къмъ югъ и изтокъ — къмъ Византия. Той мечтаеше да превземе столицата и Цариградъ и да влѣзе въ палатитѣ на византийскитѣ императори. Но за тази работа той имаше нужда не толкова отъ войска, а отъ обсадни сръдства, машини, съ които да се бори срещу яката крепостъ на византийската столица.

Докато успѣе да си приготи нуждитѣ обсадни и стенобойни машини, той не искаше да губи времето си въ чакане. Ханътѣ на българитѣ, както предшественицитѣ си, намисли да разклати силата на византийцитѣ въ западна Мизия и Македония, като откъсне тамошнитѣ славяни отъ тѣхъ и ги присѣдини къмъ България.

Самъ византийскитѣ императоръ Никифоръ даде поводъ за нарушение на мира. Отъ Мала-Азия той прехвърли всичкитѣ си войски и ги събра въ долината на рѣка Струма, като мислѣше отъ тамъ да навлѣзе въ България по пѣтя за Сердика (София) която бѣше още въ неговия рѣже.

За това се научи и ханъ Крумъ. Той реши да се срещне съ Никифора далечъ отъ България, като го изненада на мѣстото, където събираше войската си. Въ края на 808 год. българскитѣ войски нахълтаха въ областта на р. Струма.

Никола Никитовъ



## ГРОЗДОБЕРЪ

Гроздоберъ е — дружно трѣгватъ за лозята мали и голѣми съ кошница въ ржката.

Всѣки бърза — иска първи да започне, да бере съсъ радостъ гроздоветѣ сочни.

Та къмъ кжщи рано, рано да подкара: кошоветѣ пълни тамо да стовара.

Кехлибарно зърно вредомъ да засвѣти, сутринъ да ни буди съ радостъ на сърдцето.

Ас. Калояновъ

## Еленъ и лоза

Басня отъ Л. Н. Толстой

Единъ еленъ се скрилъ отъ ловцитѣ задъ една лоза. Когато ловцитѣ го отминавали вече, еленътѣ взелъ да опитва лозовитѣ листа.

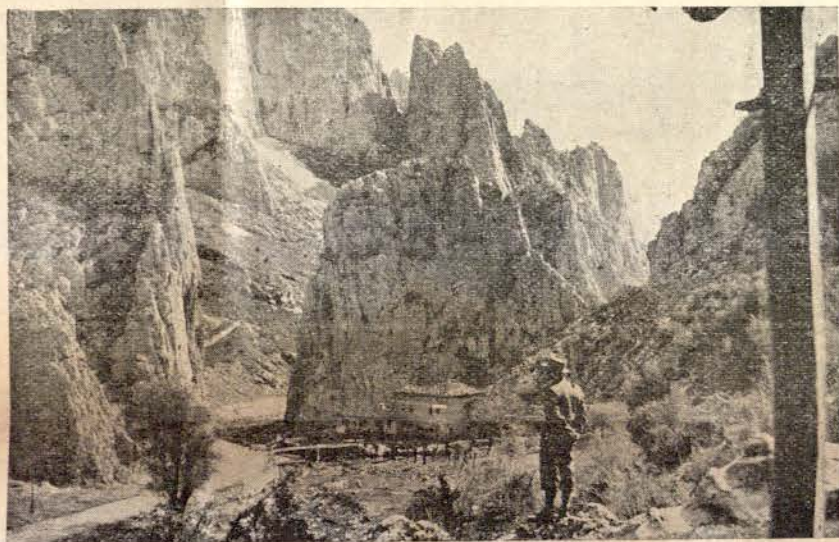
Ловцитѣ забелязали, че листата се мърдатъ, и помислили:

— Дали не се крие звѣрътъ подъ листата?

Стреляли и ранили елена. Умирайки, еленътѣ си казалъ:

— Пада ми се, защото искахъ да изямъ листата, които ме спасиха.

## Красотитѣ на родната страна



Живописнитѣ и прочути скали „Вратцата“ край гр. Враца.

## РОДИНА

Обичамъ презъ ранната пролѣтъ полето, покрито съсъ бѣло кокиче, — обичамъ росата, звездитѣ, небето, пѣливото малко поточе.

Обичамъ презъ топлото лѣто нивята, червеня макъ и синчеца; — обичамъ презъ чудната есенъ гората, нашарена съ пѣстри листенца.

И обичъ голѣма ми пълни сърдцето къмъ моята сѣжна родина, когато съсъ радостъ изкачавамъ скалитѣ и спускамъ се въ китни долини.

Радка Станимирова

## НАШИ ПИСАТЕЛИ



### Елисавета Багряна

Родена е презъ 1894 г. въ София Елисавета Бѣлчева-Багряна е една отъ първитѣ наши поетеси. Написала е три книги стихове за възрасти: „Вѣчната и святата“, „Звезда на моряка“ и „Сърдце човѣшко“. За малкитѣ е написала книга стихове: „Търкулната годинка“. Много отъ нейнитѣ стихотворения сѣ печатани въ читанкитѣ и христоматиитѣ.

### ОКТОМВРИЙ

Свири севернякътъ, лошка мъртви клони, — златнитѣ листенца листъ по листъ ги рони.

Млѣкнаха шурчета, нѣма пеперуди, — птиченцата пойни есенъ ги прокуди.

Носятъ се мъглитъ низко надъ земята, — пусто е полето, мъртви сѣ вѣятата.

Никнатъ само късни сини минзухари, — но и тѣхъ сланата скоро ще попари.

Георги Костакевъ



## МЪРЗЕЛИВИЯТЪ ПЯДАРЪ

Стариятъ кметски намѣстникъ дѣдо Филипъ бѣ страшно ядосанъ. Той размахваше дебелиятъ си бастунъ, тропаше съ крака и хокаше полския пазачъ чичо Миланъ.

— Ще ме лѣжешъ ти, мене, а? Мързеливецо, ниеденъ! Не виждамъ ли, че си спалъ? Я вижъ слѣвцето къде е? До сега трѣбваше два пѣти да обиколишъ кукурузята и бостанитѣ. Хората нали за туй ти плащатъ бѣ, какаванино!

Чичо Миланъ се потѣше, червѣше, пухтѣше и стѣпяше на мѣсто, като вързанъ охраненъ конь. Нѣколко дечурлига, на почетно разстояние, се хилѣха, а едно паленце тичаше всрѣдъ мегдана и лаеше: — джавъ-джавъ, джавъ-джавъ! — Сѣкашъ казваше: — правъ-правъ, правъ-правъ си, дѣдо Филипъ!

— Хайде, махай се сега предъ очитѣ ми, па да си гледашъ работата, че не зная какво ще те правя!

Чичо Миланъ наведе глава и бързо закрачи къмъ полето.

Кѣсно вечерта се върна въ дома си грохналъ отъ умора и омърлушенъ.

— Какво ти е бе, мъжо? Боленъ ли си? — тревожно го запита стрина Милановица.

— Остави се, бе жена! Пустия му старикъ, душата ми ще извади. Тая сутринъ се успахъ, както знаешъ, и слѣзохъ всрѣдъ село до бакалницата да си взема цигари. Току що стѣпихъ на мегдана и замръзнахъ: отъ невиделица предъ менъ изкогна тоя проклетникъ. Опитахъ се да го излѣжа, че ида отъ полето, а той позна и ме направи на ризилъ. Цѣлъ денъ съсъ тичалъ, като конь и едва

се довлѣкохъ отъ умора. . . . Охъ! охъ! Не може вече да се живѣе и туй то-о! . . . Чудна работа, брей! Отъ къде познава, че съсъ се успалъ! Ужъ добре се измихъ на рѣката и хубаво си изтрихъ очитѣ.

Стрина Милановица се леко усмихна.

— Какво се хилишъ, мари, а? Добре ти е на тебе въ кжщи.

— Де, де! Не коси се толкова! Но ми кажи тая заранъ като си ми лицето, краката си ми ли?

— Че да не съсъ кокона да си мия всѣка заранъ краката.

— Вижъ колко си глупавъ, мъжо-о-о! И се чудишъ по какво познава кметѣтъ, че си спалъ и не си обикалялъ полето. Ако бѣше станалъ рано и обиколил бостанитѣ, краката ти до колѣне щѣха отъ росата мокри да бжлатъ.

Чичо Миланъ помисли, па рече: — Така е. Имашъ право. Сега си спомнямъ, че щомъ като ме срещна, право въ краката ме заяпа. Ей, дѣдо Филипъ, ще те надхитри, Миланъ, брей!

На сутринта чичо Миланъ пакъ спа до късно. Слѣвцето бѣ вече високо отхвъркнало, когато той излѣзе и зави къмъ рѣката. Тамъ чичо Миланъ си намокри до колѣне краката въ

студената вода, написка лицето си и се запжти къмъ кметското намѣстничество. Предъ вратата сърдцето му силно заби и той се поспрѣ, пое дѣхъ, а следъ това отвори полека вратата и застана мирно, като младъ войникъ. Дѣдо Филипъ, кметскитѣ намѣстникъ, го изгледа отъ краката до главата, засмѣ се и рече:

— Казвай, какво има, Милане?

— А, че има, такова, кмете. . . . А, такова. . . нищо нѣма. Цѣла нощъ съсъ обикалялъ и пакостъ никжде нѣма.

— Браво, Милане! Сега те обичамъ, защото казвашъ истината. Такѣвъ те искамъ.

Усмихна се чичо Миланъ, и доволенъ се върна въ дома си.

— Ей, жена! — рече той — Излѣгахъ го, та го премѣтнахъ нагоре съ краката. — И той съ смѣхъ ѣ разказа всичко.

Така всѣка сутринъ пждарѣтъ чичо Миланъ продължи да спи до късно и следъ това да прави студени бани на краката си и да заблуждава усърдния кметски намѣстникъ.

Започнаха да се правятъ пакости все по-често. Туна този бостана обранъ, туна онзи кукуруза изяденъ. И почнаха хората да се оплакватъ:

— Кмете, — казватъ — па-

кости се правятъ; пждеръ нѣ маме. Той, сякашъ, не излиза отъ дома си.

Усѣмни се и дѣдо Филипъ въ старателността на пждаря и една вечеръ каза на патраулитѣ:

— Слушайте, момчета! Искамъ да хвана тоя човѣкъ и да видя, къде ходи и какво прави. Ще идемъ и ще се скриемъ близко покрай дома му. Ще пазимъ, на смѣни цѣла нощъ. — И така сториха.

Чичо Миланъ, най-спокойно спа до късно сутринта. Следъ това излѣзе и се упжти къмъ рѣката. Трѣгнаха следъ него, дебнешката и дѣдо Филипъ съ патраулитѣ. Чичо Миланъ, както всѣкога, безъ да подозира нѣщо, нагази до колѣне въ рѣката и се наведе да си измие лицето. Дѣдо Филипъ даде знакъ и патраулитѣ се приближиха до рѣката.

— Милане, — рече дѣдо Филипъ — защо бре, човѣче, си правишъ бани само на краката? Добре е цѣлъ да се поизбавяшъ. Я бе, юнаци, изкжпете този мързеливецъ!

Хванаха го ония ми ти здравеняци, и го зацамбуркаха въ студената вода, а той реве, сиромашѣтъ, сякашъ го колятъ.

Георги Русиновъ